

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф.,
на по године 2 ф., на четврт
године 1 ф.За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ
и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6
ф., на по године 3 ф., на четврт
године 1 ф. 50 новч.За све остале земље годишње
20 фран. у влату, на по годину
10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском
уштинцом непосредно админи-
страцији „Гл. Црног.“ на Цетиње,
или отправљивцима поштом на
коју драго пошту; а коме је на-
ручнице, може се претплатити
код г. Пера Паладијевича, књи-
жн. агента у Котор а Доница се
никољу уредиштву. Рукописи се
не враћају.За огласе плаћа се: за
сваку ријеч или за број од пет
литера по 3 новчића за први
пут, а за сваки даљи пут по 2
новчића.

ДВОРСKE И ДИПЛОМАТСКЕ ВЈЕСТИ

— Његово Височанство Господар повратио се у сриједу из Бара на Цетиње, а Његово Височанство Насљедник Књаз Данило јучер је отпутовао у Беч, у пратњи г. командира Митра Мартиновића и свог адјутанта г. Ника Пејановића.

— На Илијиндан, после лутургије, био је парастос блаженочинившем Великом Војводи Мирку, као на дан његове смрти. Тужни обреду присуствовали су: Њезина Свјетлост Књагиница Ксенија са пратњом, наши министри, чланови дипломатског тијела: г. Аргириуло, г. генерал Велимировић и г. С. Константиновић, више чиновништво, официрска кор, и остало грађанство у великом броју.

— Г. генерал Велимировић и г. Константиновић, дипломатски преставници Србије и Бугарске, на позив Његовог Височанства, одли су у Бар.

— Г. Логотетис, грчки генерали консуо, пошао је прошле недјеље у Дубровник и јучер се повратио на своје мјесто.

— Г. Шербина руски консуо у Скадру синоћ је овдје присуо.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД

ЦЕТИЊЕ 25 јула

Донијели смо телеграм из Београда, да је председник министарства Симић одговорио у скупштини на интерпелације народних посланика Гершића и Турчића односно питања српске народности у Турској, скопљанске владичанске столице и арианског унадања у Србију, и тек данас смо у стању да тај одговор г. Симића у изводу донесемо. Он потпуно одобрава природно и живо интересовање које је скупштина показала према својој српској браћи у Турској. Шкољско питање и питање признавања српске народности зависе од главног одрешања прквенног питања. Влада је своју пажњу обратила углавном на питање скопљанске митрополије. Кад је умро прошле године ту грчки митрополит, очекивало се, да ће екуменички патријархат испунити своје обећање, које је дао српском Краљу, српској влади и руском посланику и да ће за скопљанског митрополита поставити једног од српских свештеника, но патријархат се међу тим пожурило и на упуцању митрополитску столицу поставио опет Грка Амвросија, против којег је избора српски народ у скопљанској митрополији и српска влада живо протествовали, те заузимањем Црне Горе и помоћу руске владе тај избор није потврђен. Тако бјеше кад је садашња влада дошла на управу. Кад је наступило грчко-турски конфликт, упућен је париградеки посланик, да категорично изјави турској влади, да пријатељство између Србије и Турске зависи од тога, хоће ли Турска испунити праведне захтјеве својих српских поданика. Овом кораку бјеху последице, да је Султан зановиједно монастирском и скопљанском валији, да отворе српске школе. Амвросија су насилно одвели из Скопља. Русија је у пркос јогунству патријархата препоручала Србији умјереност. У последње врјеме патријархат је понустио, те има изгледа да ће скорим у Турској бити два српска митрополита. Што се тиче арнаутског унадања, Симић је

изјавио, да је српско погранично становништво увијек много трпило од Арнаута. За три последње године предато је турској влади 100 писмених позива, да учини крај том стању. Прошлог мјесеца су упали 200 Арнаута у Србију. Српска влада је пријатељски али одлучно упозорила турску владу на ове непријатне догађаје, које могу да помуте пријатељске одношаје. Српска влада је послала на границу ради заштите тамошњег становништва јаке чете, а наоружала је и саме граничаре. Влада је упозорила и велике силе на ове догађаје. Гершић је изразио своје жаљење због неостваривања праведних захтјева српског народа у Турској царевини и захвалио је влади на њеном непрекидном заузимању, а тако и на помоћ Русије и братско судјеловање Црне Горе. Скупштина изражавајући влади признање и повјерење, прелази на дневни ред.

На вечеру у двору, на коју су били позвани сви народни посланици, по закључку скупштинског рада, Краљ Александар у својој здравици рекао је посланицима: „Готовост е којом сте примили све предлоге које вам је моја влада поднијела у овој сесји, заслужује моје пуно признање и захвалност, у томко више, што је међу њима било и неких, који су захтјевали извесне жртве од народа српског, али жртве које су неопходно потребне биле према приликама, које су владале у цијелој првој половини ове године и које и данас стоје некретне на Балканском полуострву. Примајући те предлоге, чинићи те жртве, ви сте, г. посланици, показали да се умјете загријати општим патриотским осјећајима, које треба да имају народни посланици, кад год је ријеч о великим интересима земље и народа. Захвалом на томе, ја вам желим срећан повратак домовима својим, а прије растанка, ја вас молим да заједно са мном напијете здравицу за здравље српског народа.“

Како говор, којијем је Краљ примио скупштинаре при отварању овог скупштинског засједања, тако усвајање скупштине свијех предлога владичанских односно војске, наведени одговор влади на интерпелације, и ова здравица Краљева нијесу се нимало допали у Бечу и Пешти, одакле познати листови упућују Србију, да се брине о унутрашњем уређењу, а да остави спољашње односе, за које се брину Аустрија и Русија. За исто само животи могу бити овако безобразни!

Гроф Голуховски, аустро угарски министар иностранијех дјела, био је у Паризу, да прихвати своју супругу, и ма да је из Беча пуштен глас, да овај његов пут нема никаквог политичког значаја, ипак се томе гласу не вјерује, особито обзиром на унутрашњи положај Аустро-Угарске, па и на њено држање у грчко-турском питању, што све не може бити по вољи у Берлину, и зато бечка влада „мора желити што боље односе са Француском.“ — вели „Н. Времја“ — која је у такво тијесном пријатељству са Русијом. Гроф Голуховски је сасвијем наравно надозриво такав обрт догађаја, при ком би пријатељство Француске и Русије могло бити веома корисном протутежом њеном охлађењу Берлина према Бечу.“ Донијетим то зближење, обзиром на држање Немачке у Цариграду, петроградски лист наставља: „Само собом

разумије се, да то предпоставља потпуно признање од стране Аустро-Угарске законитијех интереса Русије и Француске на истоку. И каквијем другијем условима не би се могло доћи до руско-аустријског споразума, који несумњено постоји од прошла односно источнојех посла. С овим условом Беч може очекивати потпуно пријатељског одзива из Петрограда и Париза у потенцијама, што му ствара опозиција аустријскијех Њемаца, који се не задржавају већ отворено пријегавати под заштитом немачког јавног мњења, као политичког фактора. Понављамо, са свијем је природно, да гроф Голуховски тражи протутежу у тијесном зближењу с Русијом и Француском на пољу источнојех посла, који се готове да ступе у најважнију фазу јевропскијех напора, да уведу у Турску поредак ствари, који неће постојати пријетити јевропскоме миру. Ова фаза почеће одма, тек буде потписан мир-између Турске и Грчке, јер коначно рјешење критичког питања мора бити први корак у реформам, које Јевропа захтјева од отоманске владе у њеном интересу, по тврдом одлуком да се не задржава ни пред чим, што би могло омектати остварење те њене намјере.“

Њемачка наоди повода при таквој ратној контрибуцији да задржава свршетак преговора у Цариграду. Она не налази као политички Турске у питању гаранција неоплате те контрибуције, која се тиче и немачкијех кредитора Грчке, и како њеки берлински листови говоре, готова је да се одјели од осталијех велесила. „Н. Времја“ на те гласове вели: „Био би жељети, да Цар Вилхелм II, који гледа у међународној политици нешто узвишеније и моралније, него ли су повчани интереси немачкијех кредитора, успостави из нова својом властном ријечу с гласом велесила у источном питању. Али и у противном случају, Царга ће имати посла с Русијом, Француском и Аустро-Угарском, које су у пуном сагласје. То је довољно да ток ствари на истоку не буде изложен озбиљној опасности, и да се Инглеска не одвоји од ове три државе. Што више, могло би се случити да удаљење Њемачке од јевропског концерта побуди инглеску владу на већу једнодушност са о талијем континенталнијем државама, о чему не би излишно било немачкој дипломатији да озбиљно размисли.“

ПРОКЛАМАЦИЈА ИНГЛЕСКЕ КРАЈИЦЕ.

Поводом свога јубилеја Краљица Викторија издала је ову прокламацију:

„Замак Виндзор 3 јула.

Ја сам моја осјећања често изражавала моме народу, и, премда сам, поводом мога знаменитог јубилеја, у више прилика, изјављивала моје дубоко задовољство, ја не могу бити задовољна ако, лично, не дам слободан ток овим осјећајима.

Тешко ми је исказати колико сам дирнута и захвална за вољу и једнодушну лојалност, оданост и за истинито одушевљење којим сам окружавана поводом шестогодишњице моје владавине.

За врјеме мог опхода по Лондону, 10 јуна, то велико одушевљење исказивало се начином тако примамљивим да никад неће ишчизити из мога срца.

То је зајета за ме награда, посље толико година тешкога рада и бриге за добро моје драге отаџбине, да се освједочим како су моја напрезања уважена на свима мјестима мога пространог царства.

Ја сам увијек имала симпатије свега мога народа и ова је симпатија била узјамна.

За ме је било неоцењиво задовољство да видим тако велики број мојих поданика који су дошли, са свих страна свијета, да се искуне око мене, и да их најем сједишеним истом изјавом лојалне оданости; ја хоћу да им захвалим из дубине мога признателног срца.

Ја непрекидно молим Бога да их благослови и да ми даде снаге да испуњавам моје дужности према њима докле год узживим.

Поводом горње прокламације „Le Temps“ је донио нарочити чланак, од кога саопштавамо следеће:

Краљица Викторија сматрала је да треба да каже збогом својим гостима, својим поштованима и својим народима на крају незаборављених свечаности њенога другог јубилеја, једним манифестом упућеним на своје вјерне и лојалне поданике. Овај напријед наведени документ, садржи, као велина оних који излазе из руку ове суверенке, обиљежје правога достојанства удруженог с великом простотом.

Са безграничним осјећањем и тактом, краљица, скоро осамдесетогодишња, не служи се тоном емоционалним, кругим, каквим се обично други монарси служе у односима са својим народима. То је у неку руку мајка породице уздигнута на суверенство и на тој висини заодјенута специјалним благородством, која говори поданицима уједињеним с њоме јачом везом него што је веза покорности или прете заклетво. Има нечега патријархалног у овом говору у коме се више пута чују ријечи срца, захвалности, симпатије.

Краљица усрдно захваљује својим поданицима „на одушевљеним изјавима самозадовољства и једнодушним њихове лојалне оданости и њихове некретне ерданости према њој, поводом шестогодишњице њене владавине. Она им каже „колико је обрадована, после толико година труднота рада и бриге за добро њене драге земље, наплавши да су њена напрезања уважена с краја на крају њеног пространог царства, и да је имала, у данима туге и радости, праву симпатију свега свога народа, с којом се она, од своје стране, тако топло саглагошавала. Наконсјетку, она закључује мољећи Бога да благослови своје њене поданике и да јој доусти да испуњава, докле јој год живот устраје, своје дужности према њима.“

Опазиће се, узгред, да је ова последња реченица, стављена ту намјерно и да има циљ да још једном пресеће басну пуштину у свијет о тобожњој краљичиној абдикацији. Викторија ће владати толико колико јој Бог подари живота: сто шта она хоће да сваг зна и ето на чам себи четирају, из дубине душе, сви они који знају да цијене праву врједност уставне краљичине улоге и који би радо видјели да се, у интересу реда и слободе, очекивано краљевство припада Галског, или кога било другог мушког наследица круниног, замијени краљичанством или женском монархијом, како говораше Сен-Симон.

Није сумњиво, ван самог овог последњег уверења пријатељног радо од свију, да ће ова завршна изјава одјекнути лојалним задовољством у душама. Британски народ пролази кроз сасвим нарочиту фазу, фазу разјежавања према својој суверенци, фазу поносног забуђења према својој сопственој величини, фазу повјерења мало запореног у судбину свога царства и будућност своје расе.

Ми смо врло далеко од тога да не признамо да има легитимних разлога, и у великом броју, за овај наступ народно оходности. Сасвим на против: довољно је имати нешто мало узбружења и историјске осјетљивости на да се разумије све што човјека узбуђује, при овом кратком прогледу једне велике прошлости, овом заузеву једног безграничног наследства, при свом нагом сазнању величине, снаге, јединства без упоређења. Сасвим је природно да Имperiја, представљена у души цијелог народа у својој импозантној бескрајности, пораћа у народном духу овај империјализам који јој је у неку руку постао идеална слика.

Само опасност је ту и то велика. Нису империјалисти створили британско царство. Неће можда бити империјалиста

који ће га увећати или и само очувати. Оно је рођено, оно је ојачало, оно је добило велики ступањ потпуног јединства и чврстоће, благодарећи врлинама, храбрости, дјелатности оних поколења чије је велико дјело у њиховим сопственим очима било коначно заснивање слободе на народном земљишту и пружало и осталим дјелима државе легалну аутономију и потпуну самоуправу...

ИЗ КАРЛОВАЦА.

Народни посланик на српско-православном сабору у Карловцима, г. Симо п. Богдановић, овдјех дана подио је Његовој Свет. Патријарху Георгију сабору интерпелацију, из које се виде с једне стране прилике, у којима се налази православна црква у Хрватској и Славонији, а с друге стране, жарка љубав и разбуђена свијест Срба свјетовњака на оном изложенијема крајевима нашег православља. Та интерпелација гласи:

Ваша Светости!
Високославни саборе!

Позната нам је свима жалосна појава уније у пакрачкој дијецези најприје у Вел. Поганцу, а за тимем у Пргомелу. — У оба ова случаја проузрочиле то огпадничтво недостојни свештеници. Поганачку унију сузбише свјетовњаци: Бр. Живковић, Др. Богдан Медаковић и Никола Гавела. — Али у Пргомелу — так бијела града Бјеловара — као да се кане поповити времена бискупа Војничковића и Гајро Мијакића.

Дозволите ми Ваша Светости и сл. саборе, да вам редом испричам све јаве и невоље пргомелске најновије уније.

Прошето: — одма по распуству хрв. слав. земаљског сабора — доби покојни Павле Јовановић, бивши члан истог сабора, а уједно и члан пакрачке консисторије и уредник „Србобран“ неколико писма из села Пргомела и из града Бјеловара, у којима бијаху избројене те тужбе против протех и пароха бјеловарског г. Јована Штековића под чију парохију и село Пргомел спада.

Од тих тужба, која ми је покојни Павле казивао, запамтио сам оне:

1. Да се речени прота ни мало не брине за своје духовно стадо, него непрестано путује по саборима у Загребу и Вудимпешти, и по другим конференцијама, јер му се те боље плаћају него парохија и протопопијат — а свештене послове у својој парохији препушта скоро са свијем једном помоћнику — калуђеру, који је уједно и катихета у бјеловарским основним и средњим школама; на овако оптерећен није кадар поднати одговорити ни једној служби; али ипак се већма држи дужности катихете, јер му ова неку особиту ремуерацију доноси. А дужности пароха остану често занемарене.

2. Да се речени г. прота, као председник црквене општине, тецајем толиких година није бринуо за редовно уређивање парохија; него је тек сад пред пове изборе, тобож ad captandam benevolentiam нашег свештенства приласнују, израдио у политичке власти, да се заостави парохија са највећом строгошћу ућера. Његовијем је немаром у бјеловарској седима нарастао заостатак тако, да су неки домаћини, који би по 8—10 фор. плаћати имали, сад на прецац и то уједанут под пријетљом есекуције по 60—80 на и до 100 форината плаћати морали и то без обзира на застарелост ове дажбине и без обзира на привољне више њих, који тврде, да су те дажбине редовито плаћали, ма да се то није у књиге провело.

3. Да је речени прота — и кад је код куће — ријетко у цркви и црквеној служби. — О томе сам се ја — на жалост и сам увјерити могао. Јер за мојега петогодишњег боравка у Загребу сабору хрв. слав. сабор сваке године по 4—5 месеци. — На сабору је, осим Штековића и трговац каје г. архимандрит Теласки, протојереј Мојо Мајсторовић и још неки свештеници. Ја — ако ме болест не спријечи, долазим сваког свеца у цркву, али проту Штековића и архимандрита Теласког не виђох у свијех пет година у цркви више од три пута и г. Мојо Мајсторовића ни једанут; у цркву канону 80, шестог вјекског (труског) сабора, који парично вели, да се сваки епископ, пресвитер или ђакон, који борави у једном граду, а не дође у цркву у три неђељна дана кроз три седмице, има свргнути.

Али за то сам ја прије једанут видио проту Штековића цијана као Кускују на загребачкој јужној станици, где га отац Амвросије парох загребачки послужницима даје у купо транспорирати, у којем сам случају сједно ја сам мојом породицом и из којег сам побјећи морао, да не гледам срамоте нашег свештеника. А кад сам то после неким пријатељима онако тајанствено приповиједао, а они ми смијући рекоше: та то није ништа необично у Штековића.

Покојни Павле Јовановић добио је све горње податке из Пргомела као новинар, и могао их је с мјеста у свој лист увјерити. Али као православни Србин није то учинио, да не изнесе на видик наше срамоте; него је све то приложио једном писму управљеном на консисторију пакрачку, са молбом, да ова учини сходне кораке против овоме недостојноме свештенику, и примјети је, да је то прешна ствар, јер је крижачки унијатски каптол своје прете већ почео улетати у Пргомел, те се је бојати онет уније.

Да је пресв. г. епископ Мирос све ово добио, о томе сам ја вјеродостојно извјештен. Али шта је учинио? Мјесто најстрожије истраге на лицу мјеста управи он то све на опуженога „Sub Covert“ на изјаву. А ма како су у данашњем вијеку прерипетности они који се без истраге као кривци признају, изјави и прота Штековић, као и

још неки, да је све то лаж и измишљотина. — Пресвештени се с тимем задовољи а 70 Пргомелца пријеђе на унију.

У исто вријеме бивала је обнова председништва црквене општине у Бјеловару. За оповргнути Србобран ваљало је сад пошто — ноти изабрати онет Штековића за председника, да се тимем и његов избор за хр. слав. зем. сабор осигура. У то име дође на избор — осим г. поджупана Ђорђевића и многих чиновника — у српско-православну црквену скупштину и владин комесар: градоначелник бјеловарски потабене иновјерац, те помоћу овога апарата би изабран прота Штековић. Србобран, који је све те податке са аутентичне стране добио, изнесе ову повреду наше аутономије на јавност: нити га конвикска државни одвјетник, нити га оптужи г. поджупан. нити проту или владику ради клевете, нити владику у томе послу и шта уради!

Сад поче Србобран — видети да умилати глас не помажу, мало оштрије и рагвојетније говорити. Али што се зби?

Мјесто да се правоправлашчи словом истини освијесте, па да уједињеном снагом претвемо у одбрану православа и на сузбијање Уније, окрену баш архиепископски званични орган, ражав против Србобрана, као да је он виновник Уније!!!

И тако се спасе Штековић а процвјета Унија!

Дрохобецки се оскокли и упути једно ресолутно писмо хрв. слав. влади са захтевом, да она узме у заштиту нове пргомелачке унијате против дражењу и поругама шизматика.

А приликом освећења новооправљено унијатског Катедрале учини се велика нарада баш на наш Видовдан у Крижвцима, где је нарадило и 200 Пргомелца као штоважа пропаганда, а у самом Пргомелу најмљена је једна кућа, у којој унијатски пона м и с у чита!

Бискуп Дрохобецки плаћа свакојему православному, који дође у Крижвачку цркву подвож и ручак! Ту је дакле подлог куповање душа и мамљење на новац.

А заборавити не смијемо да је главни агитатор свега, злогадни уредник „Val kana“ др. Вренићенски, који је сад уједно и председник обзорског клуба у загребачком сабору, дакле особа која може зла починити.

Ово све каго ми ме, да ставим на Вашу Светост сљедећу

ИНТЕРПЕЛАЦИЈУ.

С разлога, што је недостојнијем понашањем протех Штековића православна вјера у пакрачком владањству у велику опасност дошла;

с разлога да пакрачка консисторија ову немилу појаву олакко узимље; даље с разлога, да је поступак бискупа Дрохобецког и његова каптала, противан постојећим законима, по којима једна вјера проти другој ровати не би смјела, бар овако јавно;

Калдинију: „Пораз неоправљив; покрито престоницу,“ — као да се завршила тек г. 1892. Сад се тврди, да је тај телеграм потписан један адјутант краљев. Калдини послуша и повуче се у Модену. Да ли је он морао послушати наредбу, потписану јединим неодаговорнијем официјерем, друго је питање: факт је да се он кајао до посљедњег часа свог живота, што је то учинио.

С оне стране Аџа, 5 јула, на Садови код Кенигрца била је једна од најважнијих и од најзначајнијих битака. Тај дан је судба Јевропе започата могућа да више њекова. Посљедица је непосредна била, да већ није било ни говора о продужењу рата, који је усјећ био несумњив на страни Прусије. Односно Италије, прва је брига била Аустрији, да јој не допусти, да освети Кустоцу. Да то постигне, уступи Млетачку Наполеону два дана послји Садове. Тако је могла позвати већи дио војске из Млетачке у одбрану Беча. Пена част није захтевала да се бори за покрајину већ напунитену. Кад је Калдини прешао По, пут Павове, нико му се није противио.

Италија је могла још постићи двије ствари, што јој шћаше у велике углед подићи. Прва је била, да заузме Трентин; друга, да уништи аустријску флоту; а то је могла учинити средствима, којима је располагала.

Тренто, уживљен између Ломбардије и Млетачке, имао је сљедећи њихову судбину. Тако се у онје држало. Односно Трентија, што се наводило, да је потребито Немачкој, као лука на мору, није имало мјеста; послји пораз на Кустоци, заузеле Тренти на у свези са једном побједом на мору, шћаше отворити лијени изглед на добитак ове покрајине. Али није било времена да се губи; а изгубило се доста наредбом Гари балдију, да покрије Брещију, од оубраженог нападаја. Кад се Гарибалди повратио на границу, није могао заузети Монте Суело, што је прије заузео. Добровољци су били сузбијени и њихов војсковођа раћен. Добровољци 16 јула поновише покушај, и

е разлога, што је уласком владиног комесара у бјеловарско српско православно црквену скупштину повријеђена српска аутономија која нам је законским чланком IX. 1868. и законом краљевина хрв. слав. од 14. маја год. 1887. ујамчена;

с разлога што крајњи час да се у горњим странама узрујају духови умירה и да се опасност судбоносних сукоба отклони — питам ја Вашу Светост:

1. Же ли Вашу Светост о догађајима у Пргомелу иновјерисла пакрачка консисторија?

2. Шта мисли В. Св. учинити да се сузбија Унија и да се укљони љезин први и прави узрок протех Штековић?

3. Какве кораке или мје. е мисли учинити В. Св. проти бискупу Дрохобецком, као нарушитељу црквеног мира између различних конфесија у Хрватској? напошљетку,

4. Мисли ли Ваша Светост сходне и какве мјере предузети проти повреди српске аутономије, која је учињена у Бјеловару тимем, да је у српско-православну црквену скупштину ушао један иновјерац као владин комесар?

ДОПИСИ

Подгорица, 22 Јула. — (Кучи и њихова планина). Кучи су прозвани тимем именом по братству званом Кучани, које се је доселило ту из Старе Србије у оно вријеме када су ову Турци поплавали. С Кучанима иселило се из Старе Србије још и друго браство звано Бершани, које се је најприје настанило било у садашњој варошници Беранима, која је тако прозвана по истом том браству а послји преселило се то братство у Пецкој нахији где се и сад налази. Садашњи Кучи и потомци тих Бершана те се налазе у Пецкој нахији и сада се међу собом рођакају што свједочи да су ти стари Кучани и Бершани били од једнога племена. Када су се Кучани доселили у садашњу постојбину њихових потомака нашли су ту старосједиоца, од којих има и данас неколико братства, која су већ готово изумрла, али Кучани се убрзо намноже и узму превагу над тим старосједиоцима, те се по њихову имену прозове њихова нова постојбина Кучима, а сви обитаоци Кучи т. ј. како они које су Кучани ту затекли тако потомци Кучана и сви који су се послји њих тудоселивали. Доције доселио се у Куче Дрекале, од кога воде поријекло Дрекаловићи из околине скадарске у оно вријеме кад је Турска разбила и уништила државицу Скендербегову. И Дрекаловићи у брзо се намноже и узму превагу над потомцима оних Куча које је Дрекале ту затекао, али имо Кучима не само што нијесу промијенили него су се и они тимем именом звали као што се и сад зову. Данас има потомака тих других Куча које је Дрекале ту затекао и који су се послји њега доселили око 800 самих војника а Дрека-

пошто су заузели тврђаву Ампола, код Беоке сукобише се са Аустријанцима зором 21, са неизвјеснијем успјехом: добровољци задржаше бојиште, али непријатељ, повлачећи се, одведе собом велики број заробљеника. Добровољци су подијели велике губитке у овој као и у пређашњим сукобима. Они нијесу штеђели животе, а у ратовању, особито брдском, опрезност је потребита колико и храброст; а они су мало опрезни били. Генерал Кун је имао војску по броју слабију, али састављену од ваљанијех стријелаца, подржану добријем топничтвом, и још бољијем природнијем положајем, до тада се држао у Трентину, али његов положај поставахо критичан, јер док је Гарибалди са запада тожио к Тренту, Медићи са 10.000 момака узлажахе преко млетачкијех удолина са истока к истом циљу. И Кун се наодо измече двије ватре, кад стиже примирје да га спасе.

Ове операције на граници нијесу биле ни онажене у оном узбуђењу, што је изазвао пораз на мору код Виса.

Амираљ Персано у два пута је био одбио позив на заповијед италијанске флоте; тек кад га је Краљ лично по трећи пут позвао, пристаде, противу воље, осјеђајући се несесобан. Он је одавни живио у миру, није познавао већину особља, ком је морао заповиједати, нити су они њега познавали. Флота је његова бројила 33 брода, од којих 10 оклопница; аустријска је имала 27 бродова, од којих 7 оклопница. Кад је рат букнуо, обје флоте већијех готове за акцију: али док је аустријски амираљ Тегетов дан и ноћ радио, Персано је пишао извјешћа министру, без да је могао наћи пута да побољша стање ствари. Губио је вријеме у еитницама, и дође му на намаг, да своје бродове намаже чепељавом бојом, што је Аустријанцима много помогло при вишој битци, јер су могли разликвати своје од италијанскијех бродова.

Пошто се дуго задржао у Таранту, поведе флоту у Анкону, а два дана касније Тегетов се појави са својом флотом пред овим градом, не знајући изгледа, да је

ЛИСТАК „ГЛАС ЦРНЕГОРЦА“.

ИСТОРИЈА ОСЛОБОЂЕЊА ИТАЛИЈЕ

По Е. Мартиненго

XVII. РАТ ЗА МЛЕТАЧКУ

(1864—1866).

(Свршетак).

Пруска војска посједуе Хонвер и Саксонију 16 јуна и објави рат Аустрији 21. дан касније објаве рата од стране Италије. Да Мармора поче прелазити Мишћу 23. у три одјелења под генералима Дурандом, Кујариом и Делар Рика. Под Калдиниом је било четири дивизије. Да Мармора је мислио да ће аустријски војсковођа позити Калдинија на По-у, а да ће он на Мишћу слободно оперирати. Калдини није могао напредовати од поплазе. Да Мармора је био у вечер 23 ил дјевој обали Мишћа. Сви су држали да је аустријска војска с оне стране Адаћа-а, и да отоген не мисли никуда. Краљ је поћно у Гојту. Сјугри дан у зору италијанска војска крену напријед. Војници су одили с тенкијем пртљагом и празнијем трбуцима, без опрезности као у сред мира. Арцидука Алберто био је на коњу од зоре и с једног виса посматраше облаке прахине, што му наговјешћаваху приближавање непријатеља. Да Мармора је намјеравао заузети високе Санта Вустина, Сона и Сона Кампања, али их је био заузео арцидука прије њега. У 5½ предстража аустријска сукоби се код ВилаФранке с дивизиом, којом је заповиједао Квиз Амберто. Бој отпоче паљбом пуљкијех и мађарскијех хусара. Ту се умјеша и Бисепо са својом дивизиом. У 8 сати аустријска предстража повуче се. Како су Италијанци стигали, наодчили су сваки положај заузет непријатељем. На десној страни Кустоца и висино до Сона Кампања нијесу биле заузете. Ту Да Мармора уложи цијет војске, пјемонтшке гранодијере и ломбардске, ово под заповиједи Квиза Амедоа. Бој је трајао читав дан, али од 9 ура сва је цајња била удожена код Кустоце, где

непријатељ бијашо уочио главну тачку битке. Одузети Италијанцима Кустоцу бијаше Аустријанцима 24 јуна 1866 то што је био заузео Солсерина Французима 24 јуна 1859. Да Мармора је лично заповиједао гранадирима, али послји знатнијех губитака, међу којима бијаше раћен и Квиз Амедоа, морали су се повући. Да Мармора у подне, видећи потребу свеже помоћи, мјесто да позове дивизију Биксија и Квиза Умберта, које су беспослене стале код ВилаФранко, сам одјаха у Гојту, на великом растојању, по рисерау, што је могао учинити који му драго официр главног штаба. То непобитно поступање остави војску без главног заповједника. Дивизионери радили су по сопственом надахнућу, где су се одликовали особито Говоне, Пјанел и Кућа. Али Аустријанци напредоваху, и Арцидука Алберто виђе, да помоћ италијанска веће доби на вријеме, те уложи све силе у коначни напор. Око 7 сати аустријска војска заузео на јуриш Кустоцу, и Аустрија записа другу битку овога имена међу својим побједима.

Италијанци изгубише 720 мртвијех, 3117 рањенијех и 3608 заробљенијех; Аустријанци 960 мртвијех, 3690 рањенијех и 1000 заробљенијех. Сви ратници страдали су много од сунчане ватре; али Италијанци к томе нијесу били ништа гајдан окосили.

Арцидука се борио код Кустоце са 70.000 момака, а можда и више; Да Мармора са мањим бројем. Дивизија Биксија и Квиза Умберта читав дан су стале скрштенијех рука, близу бојишта. Од рисере само једно одјелење стиже на мјесто. Коњаништво је врло мало коришћено. Зато се битка изгубила, али, пошто су шест дивизија на Мишћу остале свеже, сјутри дан је могао један храбри војсковођа поновити јуриш, јер се знало да Арцидука није имао више ниједног момка, што није био у битци. Још је био Калдини на По-у са четири дивизије. Али италијанске власти подлеглоше страху без разлога. Изгледа као да су сви били изгубили намаг. Дуга и жестока распра, ко је гедограло

доставља око 1200 такође самих војника а свију Куча око 2000 војника и то без овијех Кучи су се одатле иселили и настанили по осталој Црној Гори и још неким другим мјестима. И ако су Кучи као што се види састављени од више разних братава а из разних крајева оист они су се сматрали једним племеном и вазда су се заједнички бранили од извањих нападача т. ј. Турака и Арбанаса што свједочи много њихово заједничко мраморје које се и данас налази по границама њихове тврде постојбине као и народне пјесме у којима се пјевају њихова заједничка јунаштва. Постојбина Куча већином је кшменита и с тога они имају по све мало земље за обдјеловање него је мјесто више агодно за држање стоке. Ради тога Кучи још од старине највише су се занимали сточарством те су вазда гледали да прибаве к себи што више планине како би могли што више стоке држати. У томе они су доиста и успјели и прибавили себи велике планине које се данас пружају од кучког Орахова до врх Пома а од засељеничке Воруше и Рогама па до Клименачке Вале и Мојана. Ове планине разуме се да су их доста и крви стале отимљући се за њих с Отима, с Климентима и Гусињцима. Све те кучке планине дијеле се на двоје т. ј. доње и кокеко планине. У доње планине имају дијела сви Кучи а у кокеко само Дрекаловићи и још два похва братава од других Куча. Како у доњим тако и у кокеким планинама знаду се свакојем бресту на по себо катуни за обитавање, а испаша у кокеким планинама заједничка је онајима те те планине њима припадају а и у доњим планинама заједничка је испаша Дрекаловића и још многијема брестима другиијех Куча а некијема брестима другиијех Куча раздвојена је испаша од те заједнице и то још одавно. Остали су још у планинским предјелима два заједничка предјела свију Куча тако знава Корита Хотска и Велипоље. До назва шест година сва та планина Кучима служила је само за испашу а тада Његово Височанство наш узвишеши Господар знајући да Кучи у селини мало имају земљу за обдјеловање а дознавши и то да у доњим њиховим планинама имаде таквијех мјеста у којима могла би се жита рафат очински посавјетую кучке главаре да у свијема тијема мјестима ће се мисли да се могла би жита рафат, дати по неколико земље најсиромашнијим свјим наменицима да се тијем начином опробају те планинске земље оће ли рафати жита. Главари се свесрдно одзову овом високом савјету и одма ви шину свијих племеника даду по неколико земље у свијема тијема мјестима под тијем условом да они дате им земље зараде и за шест година да с њих они имају плодове без да за то својим племенцима лају икакве накнаде. Тако прве године зарађено је по неколико рала у свијема тијема мјестима на којима је са свим добро родно: раж, кромпир и зеље главато. Видећи то главари а посокољени

ту дошла италијанска. То је била проста извидница, и пошто је избацио неколико метака, обрну натраг. Том је приликом Персано тако поступио, да је Тегетов могао упознати способност свог противника, док су виши официри италијанске флоте стали захтјевати, да на његово мјесто влада пошље другога. Неновјерење у заповједника свијех обузе, а влада другога не посла.

Персано није мислио никуд из Анконе, али више наредбе принудише га на државље. Противу мислија Амбразија Албинија, али у сагласју са другим амбразом Вакаоом, Персано одлучи да напаше утврђени острв Вис на дјаматинској обали. Имала се ту искрцати војска прије него дође Тегетов; али бура на мору то не допусти, ком је случају он приписивао неуспјех.

Персано стиге код Виса 18 јула и поче бомбардирати утврђења, навијевши им велике штете, тако да к вечеру нијесу била у стању да одговарају, осим једне или двије тврђаве високо на острву. У 6 сати „Формидабиле“ узеше у луку, али обори се на брод смртноносна ватра са једне тврђаве, која је била много на високо, да су јој могли италијански топови одговарати. Ипак да се и ноћу наставило бомбардирање, не дајући времена Аустријанцима да поправљају своје батерије, шташе се постићи успјех; али Персано, пошто је суице зашло, удаљ злоту осам миља од краја. Тако су аустријанци могли ноћу поправити батерије, колико су могли, надајући се доласку Тегетова.

Телеграфска жица с блиског острва Лесине на суху земљу, по наредби Персаној била је прекинута; али је Тегетов био пријед обављен, али је постајала друга жица. Италијанцима дође у руке вјест, да ће Тегетов што прије стићи, али изгледа да јој Персано није вјеровао.

Сјутри дан се истрошио у покушајима искрцавања, али валови морски и јака ватра са поправљенијех батерија не доустише. Бомбардирање је било поновљено али не како је требало. „Формидабиле“ оцет је узгазио у луку, али није био

повоас Његовим Височанством Господаром раздијеле друге године својим најсиромашнијим племенцима све земље у тим мјестима које су вазда за рад и оним којима су те земље дате свом вољом обрађивали су их и велику корист од њих добили, тијем више што их није тврдно било обдјеловати и што су их зарађивали у она времена кад у селини најмање рада имаду. Тако данас у тим планинским предјелима имају Кучи узрађене земље више од хиљаде рала а планине исто им доста остаје. Ове године навршиле су се најпријед поменуто шест година и по одобрењу Његовог Височанства Господара овијех дана Кучи ће приступити новој дијоби тијех узрађенијех земаља и онијех те у тим мјестима нијесу још зарађене. Њима је одобрено да овога пута подијеле све те земље свијема племенцима, разумије се према томе како ко ће има дијела, али се је надати да ће Кучи и при овој дијоби имати обзира на своје сиромашније племенике јер богатјема доста је да своја стада шире у тим пространим планинским предјелима, а у гоме разумије се да су позвали на прво мјесто племенски главари које племе слуша и уважава као и једно друго црногорско племе. Како чујем за ту добу одабрало је сво племе један одбор од 60 чланова који је томе послу већ приступио. Чујем и то да Кучи намјеравају поћи једну малу црквицу на средини кокекијех планина коју како чујем мисле градити из мале племенске касице састављене од травине коју узимају од Климентита за Велипоље и још од некијех другиијех племенскијех прихода. Нек им буде срећно и то подужеће а Бог свемогући нека поживи Његово Височанство Господара који се очински бриње о напретку свога народа у сваком погледу његова живота. Н. Н.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Видовдан у Раваници 1897.) Ове год. навршије се равних 200 година, од како су пренесене мошти св. цара Лазара из Сент Андрије у Раваницу; ове се године навршило 200 година, како те свете мошти овдје почивају, како то један запис показује; и то мо управо принукало, да на овој слави будем учесник.

Још у очи Видовдана надозајмо је народ из најудаљенијих крајева Српства, да се поклонити моштима српског цара Лазара, да окријени молитвом своју ојаћену душу, да се у цркви — а код гроба цара Лазара разговори с Богом у побожној молитви. — Придолазио је народ са свију страна, те се за час напунила пространа црква манастирска народа, који је побожно стојао, Богу се молио и слушао бденије, које су гости — калуђери служили са два јакона, а на челу им као славски игуман о. Никанор Даниловац из манастира Јаака. Већ она побожна молитва и пјесма, на православни обреду у цркви о бденију,

подржан, и послеје једног сата морао се повући са великом штетом.

Трећи дан освану велика олуја, од које се није могло вијети, али око осма ура „Ексplorаторе“ надозри кроз кишу бродовље, и даде знак Персану: „Виде се сумњиви бродови“. Персано одговори: „Виће рибарске барке“. Кад је био принуђен да призваде истину, даде наредбу, да се ставе бродови у ред, који су били растуриени и у великом нареду. Војска, што се имала искрцати, наодила се у баркама које су морски валови тамо-овамо тискали. Нападај је потпуно изненада дошао.

Персано је имао девет оклопница, већином већ пострадалијех првог и другог дана у бомбардирању. Дрвени бродови стали су удаљени на страну, по његовој наредби. Тегетов је имао седам оклопница и четрнајест дрвенијех бродова, којима се доста користито.

У посљедњем часу Персано остави амбразошки брод „Ред Италија“ и пође на брод „Афондаторе“. Нечијом погрешком прошло је доста док се на „Афондатору“ истакла амбразошка застана, и флота је очекивала заповједи са „Ред Италија“.

Противу познатог правила поморске науке, Персано расположи бродове у једном реду, и у почетку битк. Тегетов са свом снагом удари, да прекине тај ред. Ова смјела операција довела је међу италијанске бродове, који, да су били добро руковођени, могли су га опколоти и уништити, али они нијесу били руковођени ни добро ни зло. Персано је подигао знакове протурјечиве, већином се и не вијаху, и они, што су се видјели, ништа не знаху. Два брода италијанска била су већ пострадала, али не смртно, кад се „Ред Италија“ појави близу носца аустријског амбразошког брода, који са св м снагом окрену на бок испријатељски. Удар је био тако жесток, да је војска на броду аустријском била сурвана у неописив метеж. „Ред Италија“ посрну један, два, а неко говори и три минута, у смртном издицању, па потону са развијеном заставом. На броду је било 350 друга. Тегетов нареди

чине, да се управо понесити мораш — што је то твоје, Србиново. На бденију пак изговорио је поучно и духовито слово против Вучковић, ректор карловачке богословије.

Освану је Видовдан, лијепа дан како се пожељети могло. Са цркве манастирске вије се српски барјак, што је ове године новина, јер је исту увео садњи управитељ Раванички о. Сергије. Раном зором врвло је свијет цркви, која је увијек отворена била, те је народ целивко св. мошти. Гуслари се око цркве скупали и пјевају пјесме српске народне, а око њих окупљени народ често сваку речцу гуслареву гута. Свјештавање масла и читање молитави не престаје. Народ с вјеровањем пристуна св. гробу да лијека и помоћи тражи. Дај Боже ту га и нашао!

У 9 сати била је душком пуна црква; јер о. Сергије имао је осветити — и осветио је богато израђен простирач на св. трапезу којега је израдила Српкиња госпођица Софија Радићева учитељица из Сомбора, а приложила да цркви Раваници. Кај је овај свети чин и обред извршен — држао је говор о. Сергије који је требао бити као захвалица дароватељки, но тај се говор пун пјесничког заноса, није тицао само дароватељке, него свију присутних, — ко се Србнином и Српкињом зове, пошто је истакао да је побожност подигла манастире, а љубав и слога одржала — и моли народ, да га са истом побожношћу и вјером посјећује, као што су некада Срби чинили; а г-ђицу Радићеву истиче као ријетку врлину према светињи овој српској народној.

Отпочела је св. литургија коју служеше више калуђера и јакона, а са кора су управо дивно пјеваоји ђаци монашке школе под короводством професора исте школе А. Попшћина.

Ни на литургији није остао народ без проповједије: говорио је архимандрит Митросан Шестић. Ово не би требало ни на једној слави манастирској да изостане: а не би се горега било, да се приликом оваких слава и која митроносна глава у своме народу нађе, па да га поучи, — јер код оваких значајних слава без владице — изгледа народ као једно стадо без свога пастира.

У трансарији било је до 80 гостију већином из удаљених крајева. Славски кум био је један српски пјесник. Гости су били из Босне и Србије. После сјечења колача пало је врло красних здравица, а нарочито је лијепа здравца д-ра Миленка Веснића, бив. министра у Србији, где се дотиче — између осталог — овопродјелне српске цркве и поглавице јој — српскога Патријарха. У трансарији је још по палогу настјатељевом пјевао гуслар уз гусле, а не тамбураша, што у другим манастирима обичавају, а што би требало искоријенити.

Тако се ето прославља овогодишња слава манастира Раванице, кад се навршило 200 година од преноса св. моштију св. књазца цара-мученика Лазара из Сент Андрије у Раваницу. Из „Србобрана“

да се спасавају и један брод је нарочито био одређен, али нањ удрише два брода италијанска. Персано није знао за несрећу него много кашње. И тако се врло мало могло снасти од утопљеника.

Тек се море било склонило над „Ред Италија“, кад се заплели канонијера „Палестро“. Капетан Канелини спасе болесно и рањено, а он с осталом војском остаде да гаси ватру. Брод иуче на 2 1/2 и с њим погибе 200 људи.

Персано на „Афондатору“ изведе флоту из битке. Тегетов гласаше, где се неспријатељ удаљује, са нестријељем, јер да је Персано окренуо из далека, да освети свој пораз, могао је успети сјајно, јер су његови топови даље бацили. Оно што је остало поведе управ у Анкону, где је „Афондаторе“ потону, усједе претријенијех штета у битви. Амбразљ је био онтужен, и лишен заповиједа и чина. Али Депретис, који, ма да је био увјерен у његову неспособност, није имао енергије да га змијени, умро је под теретом година и части као први министар Италије.

Винка битка је била 20 јула, а 25 је Прусија потписала прелиминарне мира с Аустријом, без договора са савезником, који, ако је био несрећан, био је по преваосходству према њој вјерав. Дакле је Аустрија могла оборити све своје снаге, не мање од 350,000 на Италију. Италијани су били тако огорчени и гневни колико с тога новашања Прусије, толико с претријенијех поразом, да су били гтовои, да наставе рјетовање. Риказели је хтви прије одважити се на рат, него ли опозвати војску из Тревтина, што је захтјевала Аустрија као услов примирја. У овој кризи, Ла Мармора се показао као прави патриота, наредивши да војска остави Тревтин, и по славши генерала Петитија да неосредно преговара са аустријекијем властима. Рећи ће, да смо издали Италију! — рече Краљ, кад се ово одлучило; а Ла Мармора одговори: „Нека буде што има бити; ја узимљем сву одговорност на себе.“ То је много, рече Краљ са сузама на очима, „и ја хоћу да будем твој саучесник.“ У

† **Светолик Лазаревић**. Један сироман радник на српској књижи, Светолик Лазаревић, новинар, преминуо је 4 о. м. у Биограду. У шестдесетим годинама он је пјевао, и његове пјесме штампане су у разним часописима, а скупљене издао је у збирци „Споменак“ од којих је први дио штампан у Новоме Саду, а други у Биограду. Лазаревић је био први у Аустро-Угарској, који је 1862. основао чисто српску књижевност у Новоме Саду. За посљедњих 15 година бавио се Лазаревић новинарством. Био је ватрон и родољубив Србин, добар друг и пријатељ и због своје добре нарави радо виђен у круговима, у које је долазио. Лака му црна земља! Вјечна му памет!

† **Никола Манојловић-Рајко**.

народна права на сабору народном у Карловцима изгубили су из своје средине једног врсног друга. Никола Манојловић-Рајко свештенички заступник за срез слатински у најкраћкој дијецези умро је 10. (22. о. м. у 32 години својој. Покојни Рајко био је племенита душа и сав живот свој посветио је раду за напредак свог српског народа. А народ увиђајући у њему свог искреног пријатеља и правог пастира одицао га је својом љубављу и одапошћу, те га је изабрао и за свога посланика. Никола Манојловић родио се у Слатини. Гимназију је учио у Ср. Карловцима а испит зрелости је положио у Новоме Саду. Богословске науке свршио је у Ср. Карловцима, а за све врјеме учења био је одличан ђак. Свештенички рад свој започео је у Болчу, а кад је отворена српска учитељска школа у Папраку позван је тамо за професора и катехету, где је у врједноме раду провео двије године, а с тога рада одликован је при подаску из Папраца на парохиију у Слатину, црвеним појасом. Још као ђак почео је радити на књижевном пољу и осим више лијепох пјесама особито су се радо читали његови преводи с пољског и других славенских језика. У њему је дакле народ и књига српска изгубила одушевљена и врједна радника. Нека је лака земља и вјечан спомен рано преминулом покојнику!

„Застава“

† **Анка Павловићка**, супруга дра Стевана Павловића, новинара и нашег књижевника, преминула је напредном смрћу 5. (17.) јула о. г. у својој 55. години живота. Бјене одушевљена Српкиња а врједна радница одвашње Добротворне Задруге Српкиња Новостатина, која ју је за заслуге одликовала одборништвом, а у посљедње врјеме и подначелништвом задруге. Покојница бјеше узорита супруга и љезна мати, родољубива Српкиња, која је сваки племенити покрет у овдашњем српском животу свесрдно потпомогала.

Сахрањена је јуче на св. успенском гробљу уз велико саучење овдашње српске интелигенције, а на гробљу се с врлом

овом кратком дијалогу види се карактер двају мужава, којијема је могло оскудјевати способност, али не част.

Кад је Гарибајди добио наредбу, да одма остави Тревтин, будући још из почетка незадовољан, узе перо и потписа лаконски одговор: „Слушам.“ Друговима, који су хтјели да се побуне, рече: „Ја сам послушао, послушајте и ви.“ Неко спомену Рим. А војсковођа: „Да, поћићемо против Рима.“ Примирје је било потписано у Кормонсу 12 августа а мир у Бечу 3 октобра. Италија доби Млетачку из руке Наполеона III, што је могла добити и без њега, јер осим што је Прусија била дужна да је захтјева за савезника, Аустрија већ није имала воље да је задржи.

У комедији уступања Млетачка Нанолону глазици су били генерал Ле Бес и генерал Алман, аустријски војнички заповједник. Између осталијех формалитета, француски генерал прегледа музеје и галерије, је ли све на свом мјесту. Кад нађе на једну празнину, рече: „Овдје нема једне слике.“ „Истина је,“ одговори аустријски генерал. „Добро, али треба да дође своје мјесто. Где је?“ „У „Лувру.“

Најпослије поћићемо Аустријанци и Французи, а Италија одахну, јер велику сврху, ма на који било начин, за коју је пролила толико крви и толико суза, била је постигла. Туђинца већ није било.

Од 642,000 гласова само 69 било је противу сједињенија Млетачке са Италијом. Кад је био Краљу поднесен плебисцит, рече: „Ово је најљепши дан у мом животу: Италија је учињена и ако није довршена.“ Он дође у Млетке 7 новембра уз велико одушевљење народа.

Гвоздена круна Лонгобардскијех краљева, што су били Аустријанци одијели 1859. била је повраћена саборној цркви у Милзи. Сиромнији од Наполеона III. Виктор Емануил икад је није ставио на главу, али је понешена за његовом мртвачком скрином у Пантеон.

и родољубивом покојником опростио г. Аркадије Варањанин, који је у свом говору истакао заслуге покојничине око оснивања овдашње српске више дјевичке школе и добротворне задруге Српкиња Новосаткиња. На погребу покојне г-ђе Анке било је и више посланика срп. народно-црквеног сабора.

Нека је покојници лака црна земља и вјечан спомен међу нама!

„Браник“

Шумадинска слобода. Сијевао Радоје Пригоровац, Цетиње, Државна Штампарија, 1897.

Наш народни пјесник, који слави црногорске јунаке, у овој пјесми истиче јунаке шумадинске, измијешане у једном коду, Карађорђево и Милошево. Пјесник види у њиховом раду један циљ, који су за то и постигли, што напомиње њиховијем потомцима, завршујући апострофом: Еј, Србине, чувај ту њихову тековину, и не дај да ти је „живне странке“ сгамане.

Пјесма је родољубива, као све пјесме Радојеве, а посвећена је госп. Љубомиру Крсновићу, пјесниковом школском другу и народном добротвору.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

ЦЕТИЊЕ, 25 јула.

(Јеванђелско доброчинство.) Одбору у помоћ најбољих крајев, пострадалих од поплаве, стигло је из Екваторијалне губерније у Русији двијестотине рубаља, а у ијему пломенији брат Рус није се потписао, но опој јеванђелској, да ти познаде левица што пружа десница. Нека му је за то хвала стогриву!

(Српски бициклости.) Ономадну су стигли на Цетиње три Србина из Би града на бицикlima, преко Војне: Љубо Станојевић, члан београдског позоришта, један повипар, и један Херцеговац, који је из Америке у Србију на бициклу дошао. Чујемо да је г. Станојевић излазио на Ловћен на гроб Владике Гада, а његови другови да су наставили пут у Никшић.

(Случајно.) је изостао из овога броја извјештај са карловачкога сабора, у ком је важна саборска одлука у одговор саопштења краљевског комесара односно ловног реда. Услед оне одлуке комесар је одложио саборску сједницу за неколико дана, док поднесе извјештај влади и свентуално Цару. У идућем броју допијећемо оширијши извјештај.

Одбор у помоћ пострадалијех нашијех крајева од поплава доставио нам је следећи списак прилога:

Свота скупљених прилога износила је у 27 броју „Гласа Црногорца“ а. в. фиор. 28.507 и 39 новч. суване 217 багаша жита, 6 брава и 5 ока уља:

У из Русије Н. Н. послао руб. 200 — а. в. фиор. 250.

Софија Леокетијева Левицкаја из Русије скупила и то:

- 1) Ероски монах Кирил нашојатељ Белије св. Јована Златоуста у манастиру Хилендару у св. гори рубаља . . . . . 130. —
  - 2) Софија Леокетијева Левицкаја 10. —
  - 3) Николај Владимировић Шчербаков . . . . . 1. —
  - 4) Евдокија Ширинскаја . . . . . 1. —
  - 5) Федорова Дависон . . . . . 1. —
  - 6) В. С. Драгомирски . . . . . 1. —
  - 7) Евгенија Горанко . . . . . 50. —
  - 8) П. Кулаковић . . . . . 1. 50. —
  - 9) Александар Георгијевић Осипов . . . . . 1. —
  - 10) Марија Самсоновна Колексаја . . . . . 1. —
  - 11) Глигорије Куичанков . . . . . 1. —
  - 12) Иларијон Андријовић Гобла . . . . . 1. —
  - 13) Александар Куеак . . . . . 1. —
- Свега рубаља 150 или а. в. ф. 187 и 50 н.

Свега до данас фиор. 28.944 и 89 н. суване 217 багаша жита, 6 брава и 5 ока уља.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА.“

ЦАРИГРАД, 19 јула. — Сједница у Топхани одложена за сјутра, услед закасњења инструкција инглеског посланика. Споразум држава односно дарије остале тачке постигнут је. Нови скадарски валија наименован је такођер за војничког заповједника. Посљедњијех дана затворено је више Јермена.

ЦАРИГРАД, 20 јула. — Јутрос састанак посланика, послјије подна сједница у Топхани, која је трајала до вечера.

ЛОНДОН, 20 јула. — С Малте је кренуло 400 инглеске пјешадије за Крит.

КРОНШТАТ, 21 јула. — Царница удова кренула је на броду „Сјеверној Звијезди“ пут Данске у пратњи Пришпа Јована Шлезвигхолштајн, Великог Књаза Михаила и Велике Књагинје Олге.

ВАЛЕНС, 21 јула. — Фор је присио акламирав, у пратњи Лубета. Дром као пресједник департаментског вијећа рекао му је, да ће срце цијеле Француске пратити пресједника у Русију. Фор је захвално.

ЦАРИГРАД, 21 јула. — Преговори с Портом односно некијех формалнијех детаља настављају се. Великаша, зановједник Пере, отпутовао је у Воло за почаснијем саблама за војничке заповједнике Сулејман-пашини носи Османлију у бриљантима и 230.000 медаља споменица и поздрав Султанов војске.

ПАРИЗ, 22 јула. — „Хавас“ доноси да је Тевфик-паша уложно резерву на пројект уговора мира, што су посланици саставили. Два посланика били би одлучили да одрже у цјелини својој тект.

ЦАРИГРАД, 22 јула. — Посланици су предали Порту одговор на њене предлоге у посљедној сједници односно модификација које тачке приминира мира.

СОФИЈА, 23 јула. — Бугарски Књаз кренуо је вечерас у Синају.

БИОГРАД, 23 јула. — Краљ Александар и Краљица Наталија сјутра крећу.

ЛПОН, 23 јула. — Фор је присио из Оранжа, преко Гренобла, свуда одушевљено дочекан.

ЦАРИГРАД, 23 јула. — „Сабах“ доноси, да је флота турска изашла у средоземно море.

ПАРИЗ, 23 јула. — „Фигаро“ доноси, да ће на позив царев изванредна француска војничка мисија присуствовати великијем мановрама рускијем, а мисија руска францускијем мановрама.

БЕЧ, 24 јула. — Франц Јосиф дошао је из Ишла. Краљ Александар, идући у Карлсбад, стигао је у Беч, гдје је посјетио свог оца, који болује од реуматизма.

СИНАЈА, 24 јула. — Књаз бугарски, у пратњи Стојилова и Иванова, присио је, дочекан на станици Краљем, Стурцом, великодостојницима, и турскијем министром. Отпушен је у Целеш, гдје је био престављен Краљици и Престолонашљедици. За тијем дине.

КИЛ, 24 јула. — Цар њемачки са Царицом кренуо је на броду „Хорнцолери“ пут Кронштада.

ЛОНДОН, 24 јула. — „Рајтер“ доноси из Цариграда, да је сједница јуче трајала три уре са знатнијем учијехом. Све тачке биле су примљене осим оне о евакуацији Тесалије, а очекује се у идућој сједници рјешење и овог питања.

ПЕТРОГРАД, 25 јула. — „Н. Времија“ види у доласку Цара Вилхелма

ново јемство добријех руско-њемачкијех односа.

РИМ, 25 јула. — По „Трибуни“ један баталеон пјешадије из Бенове добио је наредбу, да буде готов да иде на Крит.

ЦАРИГРАД, 25 јула. — Данас састанак посланика, и сједница војничкијех аташеа са турскијем делегатима односно којег детаља о евакуацији Тесалије и окупације некијех тачака до исплате ратне контрибуције.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Године 1896 наврши се двије стотине година славе владе династије Петровића Његона над Црном Гором. Далеко нијесмо док се наврше двије стотине година од почетка првих, званичних, односа међу Русијом и Црном Гором.

Познато је да су се ти односи међу Црном Гором и Русијом започели на бојном пољу и за ово скоро двије стотине година мало је Русија учинила којег рата, у којему није и Црна Гора учиниће примала. Русија је позивала Црну Гору у рат и ти су позиви чињени нарочитим граматама и преко нарочитих посланика. Али и без ратних времена руски владоци, и за друге згоде и прилике, нијали су у Црну Гору грамате и давали их црногорским Господарима, кад су они долазили у Русију.

Ја сам прикупио грамате, које су давали руски владоци црногорским владоцима и народу у XVIII столећу на сам их рад штампати, да се упозна с њима и шира српска читалачка публика. Књига ће носити наслов:

ГРАМАТЕ КОЈЕ СУ ДАВАЛИ РУСКИ ВЛАДОЦИ ЦРНОГОРСКИМ ВЛАДОЦИМА И НАРОДУ У XVIII СТОЛЕЋУ.

Ове су грамате скоро све наштампане у историјама Црне Горе од Милутиновића, Милаковића и Медакновића; али неке тек језиком којим су писане, т. ј. руским, неке у српскоме преводу, а неке и не потпуно него скраћене.

Ја ћу их пак све наштампати на руском језику уз тачни српски превод. Преко тога уз сваку грамату додаћу кратко објашњење догађаја, који су изазвали те грамате.

Пред граматама доћи ће увод, у којему ће бити кратки географски опис племена Његона и родословца династије Петровића—Његона, у липнији Владалаца од владике Данила до данас, како то није у савременим документима.

Књизи ће бити додана и она грамата коју даде Црногорцима пуковник Михаил Милорадовић 1712 године и грамата Аустријскога цара Јосифа II, коју посла црногорскоме народу по поводу рата 1788 године.

Још ће доћи неколике руске грамате из почетка XIX столећа, а које се односе к догађајима, који су се започели свршетком XVIII столећа.

Цијена је књизи 1 фиори, или два динара (двје круне.)

Да бих могао дати књигу у штампу позивам моје пријатеље и познајнике, да буду добри заузети се око скупљања претплате, а ко оће може и појединице мене послати претплате. Чим бих прикупио толико претплате, да се плати штампарски трошкови књигу ћу дати у штампу.

Молим славно уредништва српских и хрватских листова да овај оглас прештампацију.

Улицы, 14 Јулија 1897.

Марко Драговић

Члан ул. окрж. Суда.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Ниже потписани изјављујем своју најердачнију благодарност свијема мјесним властима, свем понтованом грађанству вароши Подгорице, као и свијема пријатељима у мјесту и са стране, који су ми поводом несретног и ненаданог губитка нашег милот

КАРЛА

било лично, било поимено, било брзојавно своје пријатељско саучење изјавили или тужном спроводу присуствовали.

Подгорица, 25 Јулија 1897.

THE ANGLO-MONTENEGRIAN TRADING Co. LTD

Emil Hammer

Direktor.

ОГЛАСИ

LUXARDO
MARASCHINO di ZARA
Questo Liquore rinomato non dovrebbe mancare a nessuna mensa.

Zadar (Dalmacija)

Задар (Далмација)

(13-37)

GRAND HOTEL NATIONAL, WIEN

(Taborstrasse)

Обновљен, једини велики бечки хотел, у коме се не рачуна ни послуга ни осветљење. 200 соба од по фиор. а. вр. 1 — Кунацио, брзојав и (telefon) у кући. При тачниста колдовара и лаја у непосредној близини. Извршена гостиница. Узјерене пијене. Погодба три дужем базилену. Говоре се сви модерни језици — on parle toutes les langues modernes.

А. Хартхамер управител.

(10-10)

Ф. М. Мајер власник.

Poštovana Gospodjo! pazite tačno na naš potpis.

jer naše žigove se od mnogi tvornica podražavaju.

Preva **KAISER** OVA KAVA